A haza földrajzának megjelenése külföldi tankönyvekben, átvehető módszertani ötletek

Vati Tamás – Varjas János – Balázs Brigitta – Nagyváradi László – Farsang Andrea

PTE 1. Számú Gyakorló Általános Iskola
vatitamas2@gmail.com
Pécsi Tudományegyetem Földtudományok Doktori Iskola
vjanos@gamma.ttk.pte.hu
Németh László Gimnázium és Általános Iskola, Hódmezővásárhely
balazs.brigitta2012@gmail.com
Pécsi Tudományegyetem Földrajzi Intézet, Térképészeti és Geoinformatikai Tanszék
nagyvarl@gamma.ttk.pte.hu
Szegedi Tudományegyetem
farsang@geo.u-szeged.hu

Kulcsszavak: tankönyv, a haza földrajza, kutatás alapú oktatás

A tankönyvek szerepe ma is nagy az oktatásban (Szabó, 2014), de funkciójuk jelentős átalakuláson megy keresztül. A világ digitalizációjával a tanári kar és a tankönyvek is elvesztették elsődleges információhordozó feladatukat. A nemzetközi mérések, különösen a PISA feladatsorok, a lexikális tudás helyett transzferálható és alkalmazott tudásmérésére fókuszáló adatsorainak eredményei is hatottak a tankönyvekről kialakított képünkre, a tankönyvek modernizációjára (Kaposi, 2012). Az új tankönyvek, hasonlóan a 20. század második felétől terjedő tanítási paradigmákhoz, már a lexikális tudás átadása helyett diákközpontú megközelítéssel, cselekvésorientáltan dolgoztatják fel témáikat. A tankönyvek modernizációja már hazánkban is érzékelteti hatását, de az eredmények még nem elégségesek. A hazai tankönyvpiac beszűkült, a rendelkezésre álló tankönyvek továbbra sem motiválnak, és elsősorban információt közölnek. A kor kihívásainak megfelelő oktatási eszközre – az eleve alacsony óraszám mellett – mind nagyobb szükség lenne. A kooperatív munkamódszerek, problémaközpontú megközelítések, a diákok önálló véleményalkotására törekvés és az interaktív módszerek felhasználása esetleges, és nincs kiépült struktúrája a diákok aktivizálásának. A leíró jellegű, többségében adatközlő földrajzoktatás helyett a problémaorientált, kutatásalapú tanulás, a mindennapi életben alkalmazható tudást kínáló tanulásszervezési technikák jelentek meg. Vizsgálatunkban arra kerestük a választ, hogy más országok tankönyvei mennyiben segítik a tanár munkáját, teszik eredményessé a diákok tudás-és tanulásfejlesztését és valósítják meg földrajzórákon a gondolkodtató, problémaorientált, konstruktivista tanulási környezetet. Ennek érdekében angol, német, osztrák, svájci és török tankönyvek kvalitatív és kvantitatív elemzését végeztük el. Kutatásunk emellett a tankönyvek által kialakított hazával – a tankönyvek származási országával – kapcsolatos képet is vizsgálta.